

методика. Програма і матеріали виступів, 51–65.

Darnton, R. (1984). *The Great Cat Massacre and Other Episodes in French Cultural History* (pp. 9–14). New York. Basic Books: A Member of the Perseus Books Group.

Le Goff, J. (2021). *Pour un autre Moyen Âge. Temps, travail et culture en Occident*. Paris: Editions Gallimard.

СТОЛЯРЧУК МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка БП-4 «Психологія», НаУКМА

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКСПЕРТИЗИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Збройні конфлікти сучасності дедалі рідше можуть бути пояснені виключно через військово політичні або правові категорії. Їхня складність зумовлює необхідність міждисциплінарного аналізу, в межах якого психологічна експертиза посідає особливе місце. Психологічні аспекти експертизи збройних конфліктів охоплюють аналіз мотивацій суб'єктів конфлікту, динаміки колективних емоцій, механізмів радикалізації, травматизації та довготривалих психосоціальних наслідків війни для особистості й суспільства загалом.

У психологічному вимірі збройний конфлікт постає не лише як сукупність бойових дій, а як багаторівнева система взаємодії індивідуальних, групових і масових психічних процесів. Психологічна експертиза конфлікту передбачає виявлення латентних психологічних чинників, які впливають на ескалацію або деескалацію насильства, а також прогнозування можливих сценаріїв розвитку конфліктної ситуації з урахуванням людського фактора.

Психологічна експертиза збройних конфліктів спрямована на системне виявлення індивідуальних і колективних психотравм, що формуються внаслідок тривалого насильства, втрати безпеки та руйнування соціальних зв'язків. У контексті сучасних воєн ключовим об'єктом експертизи стають масові посттравматичні реакції, феномени колективного горя, дезінтеграція ідентичності та зниження рівня соціальної довіри. Українські дослідники наголошують, що психологічна експертиза дозволяє не лише фіксувати наслідки збройного конфлікту, але й прогнозувати довгострокові ризики — зростання агресії, радикалізації та міжгрупової ворожнечі. У цьому сенсі експертиза виконує превентивну функцію, формуючи підґрунтя для програм психосоціального відновлення та миробудування (Гірник, 2010, с. 112–114).

Одним із ключових завдань психологічної експертизи збройних конфліктів є аналіз психологічних механізмів ескалації насильства, зокрема процесів дегуманізації супротивника, формування образу ворога та маніпулятивного впливу пропаганди. Згідно з підходами, підтриманими ЮНЕСКО, ігнорування психологічних чинників конфлікту призводить до відтворення насильницьких сценаріїв навіть після формального припинення бойових дій. Психологічна експертиза дозволяє оцінити стан суспільної свідомості, рівень травматизації населення та готовність до діалогу, що є необхідною умовою для розробки ефективних стратегій мирного врегулювання та постконфліктної реінтеграції (UNESCO, 2017, «р. 23–25»).

Психологічна експертиза збройних конфліктів у сучасних умовах дедалі частіше розглядається крізь призму концепції культури миру, запропонованої ЮНЕСКО. Такий підхід передбачає аналіз не лише травматичних наслідків війни, але й психологічних ресурсів суспільства — здатності до емпатії, солідарності та відновлення довіри. Українські науковці підкреслюють, що експертна оцінка психологічного стану постконфліктного суспільства є необхідною умовою формування сталих миротворчих практик і запобігання повторній конфліктизації. Відтак психологічна експертиза постає як міждисциплінарний інструмент, що поєднує психологію, конфліктологію та гуманітарну політику (Сватко, 2020, «с. 58–60»).

Психологічні аспекти експертизи збройних конфліктів тісно пов'язані з питаннями прогнозування та попередження конфліктів. Аналіз психологічних індикаторів ескалації, таких як зростання колективної фрустрації, радикалізація риторики, поширення мови ненависті, дозволяє виявляти ризики загострення конфлікту на ранніх етапах. У цьому контексті психолог виступає не лише аналітиком, а й експертом консультантом для органів державної влади та міжнародних організацій.

В умовах сучасної України психологічна експертиза збройних конфліктів набуває особливої актуальності. Повномасштабна війна створює унікальний соціально психологічний контекст, у якому поєднуються колективна травма, високий рівень мобілізації суспільства та тривала невизначеність. Психологічний аналіз дозволяє глибше зрозуміти як механізми стійкості та солідарності, так і ризики емоційного вигорання, агресії та соціальної фрагментації.

Таким чином, психологічні аспекти експертизи збройних конфліктів є невід'ємною складовою сучасної конфліктології. Вони забезпечують глибше розуміння людського виміру війни, сприяють розробці ефективних стратегій реагування, відновлення та примирення, а також формують підґрунтя для сталого миру, заснованого на врахуванні психологічних потреб і можливостей людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Гірник А. М.** Основи конфліктології — Київ: НаУКМА, 2010. — 210 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi83/0063100.pdf>
2. **Сватко Ю. І.** Конфліктологічна експертиза: гуманітарний вимір сучасних війн. — Київ: Дух і Літера, 2020. — 180 с. https://ekmair.ukma.edu.ua/collections/a7f402b2-f92f-47ed-b2ce-2c02f17c6333?utm_source=chatgpt.com
3. **UNESCO.** Education for Sustainable Peace and Conflict Prevention. — Paris: UNESCO Publishing, 2017. — 64 p. <https://unesdoc.unesco.org>